

DIDACTICA

XVI

Note de curs

II

Pentru inceput, daca-mi permiteti, as incerca sa fac o scurta sistemataizare la ceea ce am spus data trecuta poate, prea repede si poate prea confuz.

Va vorbeam despre spatiu public inteles, in prima instanta , ca un fapt de a fi vazut, de a fi cu ceilalti, ca un fapt de a fi, in sensul acordata de Heidegger, un laolalta. Apoi, spatiul public este inteles ca res publica, ca ceva comun, comunul nostru ceea ce sta intre noi si peste noi. Este un fel de a fi in afara noastra, un opozabil fata de latura noastra intima, privatul.

Caracterul de realitate, simtamantul ca esti real, resimtit ca atare si verificat, este acordat de faptul de a fi, de a apartine , de a te verifica in spatiul public. A fi in cetate, a fi public, a iesi din umbra obscuritatii caminului, inseamna, in sensul grec, elin, a primi o viata noua, un bios politikon. Este o iesire din sine, catre o alta existenta, ex-pusa celorlalti.

Spuneam, apoi, pe urmele lui Platon, a lui Alcibiade de fapt, ca tehnica, tehnologia ex-punerii, cum ii place sa spuna lui Foucault, nu este cu putinta fara o pregatire de sine, fara o uitare de sine care se face prin acea tehnica a preocuparii de sine ca spiritualitate si care cuprinde ca intensitate ridicata (ca filosofie) adagiul Derlfic: cunoaste-te pe tine insuti, iar prin aceasta preocupare de sine, iesirea in afara se face printr-o metanoia, asa spus, o rasucire de sine, periagoge, rasucire din sine si intoarcere spre lumina.

Asadar, intodeauna la greci, mutarea dintr-un punct in altul presupune o miscare, o rasiucure si o strbatere spre. Spre lumina. In sensul dat de greci, fiinta spatiului public sta in aceasta expunere, cu tot nimbul de violenta implicit pe care-l resimt si noi insiune acum atunci cand este vorba de expunere. Nu este ceva simplu, chiar actul simplu de a iesi spre preocuparea ta este o dislocare. Deci, ca sa revin, a fi public este a te expune, a fi in bataia privirilor celorlalti, a sta in lumina. Fiind vorba de privire, cu concupiscenta sa, despre care v-am vorbit, este vorba de nevoia ei de a fi, lumina.

A fi public, spatiul public tine de lumina, este loc luminat, fara umbre, este expunere in lumina, fara rest. Si, in acelasi timp, si chiar daca pentru noi, modernii, spatiul public este unul al neautentiicitatii, al impersonalului se, conform istorie noastre si a destrinului lumii occidentale, (daca nu ontologic) dar nu mai putin unul veritabil, orice vizibilitate sta are fiinta pe o metavizibilitate, o hipervizibilitate. Asadar, chiar daca suntem in prima instanta si cel mai adesea, prinsi intr-o deja-interpretata lume, adica Dasein-ul (a fi aici ca deschidere luminataore), este cotropit de preocupare, de lucruri si, mai ales de transparenta lor, de semnificativitatea lor, adica de numai continutul lor, de un permanent decodificant, un pentru a, imoersonalul acestei lumi sta si tocmai ca neautentic, pe un mai original spatiu public autentic si veritabil deopotriva. Incercam sa determin acest spatiu ca fiind, generic spus, agora.

Omul, Dasein-ul are aceasta prornire, si in mod original elinul, are aceasta prornire, inclinatie spre deschidere, spre deschiderea fiintei. Faptul de a fi, aici, in deschis este faptul de a fi al fiintei, ea treceaza Dasein-ul inspre ade varul ei, ea se deschide omului gazduind-ul, acoredandu-l casa si salasluiere, loc si locuire. Omul locuieste in fiinta, in preajma ei. La randu-i, Dasein-ul este in grija pentru fiinta, a fi in grija presupune a acorda atentie si esentei acelui ceva, a-l ocroti esenta inspre implinirea ei, a o salva. Omul traieste in exigentele fiintei, in chemarea ei inspre grija si traieste astfel inainte lui insusi se vede pe sien purtat de grija, astfel de fiecare data, orientat. Ascultand exigenta fiintei si chemarea ei, si grecul are aici o situatie si o reletie aurorală cu fiinta, el numai asa omul locuieste in esenta sa, sau este locuit de acea esenta care locuieste si este esenta sa. Si anum,... limba. Apoi inclinatia sda spre fiinta spre deschiderea ei, este ecstateric nostru, exsistenta noastra, dezechilbrul de a fi in afara spre fiinta, de a fi acasa in acel inspre, a fi acasa inuntru in afara fiind, de fiecare data mai original. A fi inclinat spre, a fi pornit catre, a fi in dezechilbrul violentei deschiderii fiintei, este aruncarea, este starea de aruncare inspre adevarul fiintei.

ca sa n-o mai lungesc: inspatierea acestei deschideri luminatoare, acestui nimic luminos deschis intre casa omului si casa zeului, este agora. Spatialitatea data de temporalitatea deschisa de ajungerea la prezenta (einai, tradus prin a fi) in deschis, in neascundere, ca aletheia, in adevar, este agora. Agora este inspatierea acestei deschideri si totodata pastrarea ei.

Agora este, original, locul ce distinge, si distinge in lumina fiind. ceea ce distinge si pastreaza asa ferm si stabil in distins. ca loc al exercitarii fiintei, in straneitatea ei, agora este mai locul cel mai apropiat de om, el este cel mai aproape, mai aproape decat casa si decat templu. Si totusi apropierea cea mai indepartata de om.

Agora este locul prin excelenta a exercitarii vederii, este locul unde se vede bine, se poate distinge tocmai ca este atinsa de fiinta. Ec-sistand in preajma fiintei, in agora, omul primește donate, nomosul, legea si masura, rostuirea in fiinta, salasul in adevarul fiintei. Agora precede statul. Este ceea ce ramane constant, este domolirea de sine in conturul ferm, posedarea-de sine, limita, peras.

Agora, acest loc al situarii-ferme, adica a sta aici in lumina. Dar a sta aici ferm in lumina este un fapt de a aprarea, de a iesi in lumina, la lumina, in stare de neascundere, in aletheia. Ceea ce apare in agora este si este adevarat. Cum Apare ceva?

Fiinta ca cea care apare, isi da un prestigiu, in agora, ea agora este locul predilect al sarbatoririi aparitiei, este locul doxei, locul luminii, este fenomen (fenestai) este stralucire si glorie. In Vechiul si Noul testament, in teologia elenistica, doxateo este gloriaDei, maretia lui Dumnezeu. Prestigiul aparitiei, aparitia insesi este a pune in lumina, a da durabilitate, fiinta insasi. Aparitia este fiinta, este strabatere a ceva catre ceva, este livrare de sine, in deschis. Astfel fiinta este ea insasi daruita, este donata de ceva care da fiinta de evenimentul revelarii propriului, Eragnis, este donatie, eveniment, doxa, sarbatorire in lumina care este una a travaliului evenimentului. Este nastere. (Atentie la nasterea Maintutorului).

Pe de alta parte doxa este prestigiu si gloria fiecarei fiintari livrate in aspectul sau. Aspectul a ceea ce apare este chip, infatisare, este *eidōs* este ideea.

Tocmai acest lucru incercam sa-l relev: a fi in spatiul public mai original si ca structura de fiinta presupune faptul de a sta in deschisul aspectului aparitiei, a fi privit de idee, este faptul original de a

fi in vederea a ceva. Este ceea ce ne priveste in cel mai inalt si originar grad, sub privirea fiintei in deschiderea privilegiata a agorei.

Agora este locul ales al aparitiei, a intruchiparii infatisarii. Totodata amenintarea vine si de la aparenta aparitiei, ca posibilitate de fiinta a aparitiei. Ceea ce apare mai si pare si chiar daca paprenta acopera cu ata mai mult fiinta fiintarii subzista.

Agora acorda perceptie omului, el vede (mai) bine aici.

- citat: **“Si, totodata, cum spuneam inainte, veti lucra cu ochiul atintit la tot ce e divin si plin de lumina.”**
- **“Ci, privind intr-acolo, va veti zari si cunoaste pe voi insiva, precum si tot binele vostru.”**

Sau, agora este locul salasluirii aparitiei ideii, binele ca posedand esenta, este deschiderea lumii inteligibile, nu este un dincolo de realitate, in cer, sau alt loc caci este lumea reala. Ceea ce este de natura ideala este apropiat de realitate, nu e metafizic, este universalul determinat in sine. Ideile nu stau nemijlocit in constiinta ci in cunoastre. Cum se naste intrebarea “de ce?”?

Asadar, cum este plasmuita marginea conturul agorei? Cum “apar” coloanele cu soclul si capitelul lor, stilobatul si antablamentul, canelurile, cine le ritmeaza. Desigur dintr-o experienta adunata; templul arhaic al lui Poseidon nu este Partenonul. Unde apare arhitectura. Arhitectura nu este data de athitectura, parietalul poate fi plasmuit numai pentru ca agora este, ca spatialitatea a ajungerii la prezenta, ca spatilaitatea temporalitatii ei. Numai pentru ca aceasta spatiere a locuirii in deschiderea luminatoare a fiintei parietalul e. Caci agora, acorda rost, vedere si masura si mai ales, deschidere, si nu invers. Omul sta sub masura agorei si nu invers.

Noi abia de aici, din acest deschis al adevarului, putem deschide intelesul “arhitecturii” daca nu cumva numai rostirea cuvantului blocheaza accesul la fiinta ei.

Deschiderea deschisului, agora, este pasul originar inspre celelalte inspatieri. Ea este inceputul ce determina arhitectura, inteleasa ca deschidere. Ceea ce ritmeaza si proportioneaza parietalul deschiderii este privirea plina de uimire ca ceea ce este este in acest fel, si ca obisnuitul este atat de ne-obisnuit si straniu. Grecul este afectat , ranit de fiinta.

Dar care este fiinta agorei? Agora este ceea ce ne priveste, ceva ne priveste si ne cheama inspre chemare care este fiinta suprema de dincolo de fiinta, Binele. Binele care acorda binele comun, viata buna. Faptul de a fi vazut, spatiul public este originar aici.

Agora apare atunci cand vechea lume arhaica a Greciei incepe sa se stinga. Ca sa intelegeti mai bine natura spatiul public va invit sa recititi tragedia **Antigona**. Antigona este o contradicite insolubila si Antigona insasi este in contradicite. Opozabilul este total: pe de o parte statul si legea publica a lui Creon, pe de alta intima iubire de familie si datoria de sange fata de frate. Aici intimul familiei, a ceea ce este privat si interesul lor tinut aici de Antigona, pe de alta bunastarea binelui public il are de partea sa pe acelasi om de sta Creon. Ordinul ca cel ce a cazut la portile Tebei fratele Antigonei, Polinice, sa nu fie ingropat, acest ordin nu se adreseaza si ei cum considera Antigona. Ea invoca legea nescris asi zeii care sunt cei subterani, umbrosi, cei ai intimului si ai fidelitatii, sentimentului si ai

iubirii ai sangelui si nu zeii “publici”, luminosi, ai vietii libere, constienta de siena a staului si poporului. Antigona este tragedia acestei lumi care trebuie sa dispara. (Hegel, PdeE, vol 1/473.)

Caci cetatea, locul public, res publica, este mai ales data de iesirea din greutatea legilor familiei, ceea ce este familial este indepartat ca impovorator, omul grec se adevărește pe sine si anume in cetate tocmai ca este un altul, unul al vorbei si al disputei. Acela rasucire si ridicare catre este totusi drumul de la intuneric la lumina, de la reprezentare, parelnicie, instabilitate si fantast, spre lumina inteligibilului ca ceea ce este imobil, determinat in sine. (vezi mitul pesterii).

Familia inca este un loc al multiplelor tratative si cumpaniri, a eroticii obscure, etc. Va reamintesc de comparatiile facute de Pierre Manent intre ahei si troieni, intre Ahile si Priam, cetatea Troia este dominata de relatii familiale este una ce tine umori si afecte, este una a posibilelor nechibzuinte, a precipitarii si infatuarii, vezi cazul lui Dolon.

Acum, as mai vrea sa mai adaug ceva celor spuse mai sus: vedeti, este evident ca lumea clasica a Greciei antice este una privilegiata, ea insasi este doxa in sensul stralucirii ei. Este vorba aici, pentru nu pre mult timp de o coincidenta de o suprapunere fericita de un echilibru a ceva cu ceva. Nu intamplator ne gandim la Grecia antica si vedem natural un “acasă”, un ceva linistitor, un loc al masurii si al echilibrului, al frumusetii, al neegalatului.

Principiul acestei lumi, acestui ideal clasic, este individualitatea spirituala care-si gaseste expresia absolut adeverata in existenta exterioara, nemijlocita, exterioara. Implinirea ei este exteriorul ca pozitiv, ca dat, lumea, celalalt, spatiul public, agora. Idealul este un echilibru, in idealul zeilor si in reprezentarea idealitatii lor, in arta, in sculptura. Hegel spune aici ca acest echilibru abia tinut este amenintat nu de posibilitatea de reprezentare a lor mai ales ca expresia lor este una lipsita de expresie, fara accidente ale interiorului, ci ceea ce ameninta echilibrul este accidentalitatea data de numarul lor si de tentatia unirii lor sub un “ce” asimilator, de pe deasupra lor, ca putere a necesitatii, destinul.

Ceea ce lipseste frumusetii grecesti este proprietatea de a se infatisa pe sine ca interioritate, le lipseste subiectul infinit. Ceea ce le lipseste, inca, este realitatea subiectivitatii existente pentru sine, in cunoasterea de sine, expresia simpla a sufletului, **lumina ochilor**. Operele nu privesc din interiorul lor constient de sine, lumina sufletului concentrata in exterioritatea ochiului se afla de partea spectatorului care nu poate privi cu adevarat, ochi in ochi.

- **“Cei iubitori sa asculte si sa priveasca indrăgesc sunetele frumoase, culorile si toate cele realizate de acestea, dar mintea lor este incapabila, prin fiara ei, sa vada si sa indrăgască frumosul insusi.”²⁷⁰**
- **“E vorba de despre cel care poate vedea frumosul insusi, dar si ceea ce participa la acesta, omul care nici nu ia ceea ce participa drept frumosul insusi, nici pe acesta nu-l ia drept ceea ce doar participa la el....**

Dimpotriva Dumnezeuul crestin se arata ca unul care vede, se cunoaste pe sine, este subiectiv si-si deschide interiorul, interiorului.

Bun, cred ca ne putem opri aici, in privinta acestei teme, spatiul public, agora, in lumea antichitatii grecesti. Probabil a durat prea mult. In orice caz totul poate fi dezamagitor pentru dv., caci, in ultima

instanta, spatiul public nu tine in mod necesar de arhitectura. Se poate spune ca spatiul public ca structura de fiinta, ca "ceea ce ne priveste" in chip original, determina el "arhitectura" si-i profileaza aparitia.